

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه فقه و حقوق
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: فقه و حقوق خصوصی

عنوان :

بررسی کاربرد قاعده لاضرر در طلاق

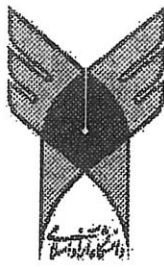
استاد راهنما :

دکتر علی بهرامی نژاد مغویی

پژوهشگر :

محمد سیار

پائیز ۱۳۹۵

مجلس شورای اسلامی

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

یادگیری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست، همواره ناگزیر بر احوال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه‌آزمایی
چاپخانه دانشگاه و استوای فرهنگ و تمدن بشری، نادانشجویان و احسان بهیات علمی و اندامی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام
نهایت های پژوهش در نظر قرار داده و از آن تبعی نگینیم:

۱- اصل برائت: التزام به برائت جهانی از هرگونه رفتار غیر خدایی و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سلبه های غیر علمی می آیدند

۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار

۳- اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم نام و حرمت نام انجام تحقیقات و رعایت جانب تقدیر خودداری از هرگونه حرمت شکنی.

۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

۶- اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.

۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای بی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.

۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

۹- اصل منافع ملی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بهر چه سود کشور و کلیه مراحل پژوهش.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب محمد سیار دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۹۳۰۵۸۹۳۹۶ در رشته فقه و حقوق خصوصی که در تاریخ ۱۳/۹/۹۵ از پایان نامه خود تحت عنوان : بررسی کاربرد قاعده لاضرر در طلاق با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۵/۹/۱۳

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای محمد سیار از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ بحروف
هجده تمام و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

مشکر و قدردانی

سپاس پروردگار بزرگ را که توفیق انجام این پژوهش را به این جانب عطا فرمود.
شایسته است مشکر خالصانه خود را تقدیم نمایم به استادان گران قدرم جناب آقایان دکتر
بهرامی نژاد و آقای دکتر معصومی و خانم دکتر رشاد که از راهنمایی ها و ارشادات حکیمانه و دلسوزانه
این عزیزان چه در طول دوران تحصیل و چه در تدوین این پایان نامه بهره مند بوده و، مستم و از
خداوند متعال طول عمر با عزت و سلامتی و سعادت برایشان آرزو مندم.
مشکر و سپاس از کلیه عزیزانی که در تدوین و تکمیل مطالعه حاضر نقش برجسته ای داشته اند.

تقدیم به
همسرم که همیشه دعای خیرشان بدرقه راهم بوده است و همواره در دوران تحصیل صبوری پیشه
نموده و یاور و حامی ام بوده اند.

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۴۰۷۹۵۱۰۰۶
عنوان پایان نامه: بررسی کاربرد قاعده لاضرر در طلاق		
نام و نام خانوادگی دانشجو: محمد سیار	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۴/۹/۲۸	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۵/۹/۱۳
شماره دانشجویی: ۹۳۰۵۸۹۳۹۶		
رشته تحصیلی: فقه و حقوق خصوصی		
استاد راهنما: دکتر علی بهرامی نژاد مغوئیه	استادان داور: داخلی دکتر جمشید معصومی خارجی دکتر معصومه رشاد	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>در جامعه امروز، زنان همیشه از اینکه مردان حق مطلق طلاق دارند و خود آنها از وجود چنین حقی محروم هستند و به راحتی نمی توانند از آن استفاده کنند، انتقاد می نمایند، اما واقعیت این است که نه مرد حق مطلق نسبت به طلاق دارد و نه زن به طور مطلق از این حق محروم است، و اگر با دقت و امعان نظر بیشتری به بررسی مواد قانونی بپردازیم و رویه قضایی را ملحوظ نظر قرار دهیم، به سهولت درخواستیم یافت که اولاً مرد حق ندارد بدون هیچ قید و شرطی زن را طلاق دهد. ثانیاً اگر زوج در زندگی دچار ضرر شود و شوهر هم طلاقش ندهد طبق قاعده لاضرر، انحصار طلاق در دست مرد مشروع نخواهد بود و زن در موارد متعدد می تواند از محاکم تقاضای طلاق نماید لذا زن می تواند براساس قاعده کلی لاضرر که مستند فقهی و مشروع بودن موضوع ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی می باشد نیز هر زمانی که زندگی مشترک با سختی و مشقت غیر قابل تحمل همراه شود با اثبات ادعای خود تقاضای طلاق نماید که توسط آیاتی از قرآن، روایات و ادله عقلی مورد تاثیر قرار می گیرد.</p> <p>در حقوق امروز تفسیر قواعد حقوق خانواده با چالش جدی مواجه است و رویه دادگاهها با توجه به اختیاری که قانونگذار به قضات در جهت شناسایی موارد قاعده لاضرر واگذار نموده در عمل موجبات تشتت آراء را فراهم نموده است، در این پژوهش کاربرد قاعده لاضرر در طلاق مورد بازخوانی قرار می گیرد تا به این نتیجه برسیم که کاربرد قاعده لاضرر در طلاق می تواند در راستای تعدیل حقوق زوجین به ما کمک نماید.</p> <p>واژه های کلیدی:</p> <p>لاضرر، قاعده، زوج، زوجه، حقوق زوجین، طلاق، حضانت، رجوع، ارث</p>		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	مقدمه
	فصل اول: کلیات
۵	بخش اول: طرح تحقیق.....
۵	۱-۱- طرح مسئله.....
۵	۱-۱-۱- بیان مسئله
۶	۲-۱- اهداف و اهمیت تحقیق.....
۶	۱-۲-۱- هدف از انجام این تحقیق.....
۶	۱-۱-۲-۱- اهداف اصلی
۶	۲-۱-۲-۱- اهداف فرعی
۶	۲-۲-۱- اهمیت تحقیق و انگیزه انتخاب آن.....
۷	۳-۱- سؤالات و فرضیه های تحقیق.....
۷	۱-۳-۱- سؤالات تحقیق.....
۷	۲-۳-۱- فرضیه های تحقیق.....
۸	۴-۱- روش تحقیق.....
۸	۵-۱- ابعاد کاربردی نظری و عملی
۸	۱-۵-۱- بعد نظری
۸	۲-۵-۱- بعد عملی
۹	۶-۱- پیشینه تحقیق
۱۰	۷-۱- محدودیت های تحقیق
۱۱	بخش دوم: مفهوم شناسی واژه های کلیدی.....

- ۱-۲- واژه شناسی..... ۱۱
- ۱-۲-۱- مفهوم قاعده ۱۱
- ۱-۱-۲-۱- مفهوم لغوی قاعده ۱۱
- ۲-۱-۲-۱- مفهوم اصطلاحی قاعده..... ۱۱
- ۲-۲-۱- مفهوم قواعد فقهی ۱۲
- ۳-۲-۱- مفهوم لاضرر..... ۱۲
- ۱-۳-۲-۱- مفهوم لا ۱۲
- ۲-۳-۲-۱- مفهوم ضرر..... ۱۲
- ۳-۳-۲-۱- مفهوم ضرار ۱۳
- ۴-۳-۲-۱- مفهوم ضرر در قرآن ۱۵
- ۱-۴-۳-۲-۱- آیه لاتضار..... ۱۵
- ۲-۴-۳-۲-۱- آیه لایضار..... ۱۶
- ۳-۴-۳-۲-۱- آیه ضرار..... ۱۶
- ۴-۴-۳-۲-۱- آیه مسجد ضرار..... ۱۶
- ۵-۳-۲-۱- مفهوم حقوق..... ۱۶
- ۱-۵-۳-۲-۱- مفهوم لغوی حقوق ۱۶
- ۲-۵-۳-۲-۱- مفهوم اصطلاحی حقوق..... ۱۷
- بخش سوم: تاریخچه..... ۱۸
- بخش چهارم: جایگاه بحث..... ۱۹

فصل دوم: ماهیت، مبانی و قلمرو قاعده لاضرر

- بخش اول: ماهیت قاعده لاضرر..... ۲۱
- ۱-۱-۲- مفهوم قاعده لاضرر..... ۲۱
- ۱-۱-۱-۲- تعریف قاعده لاضرر..... ۲۱

- ۳۸..... ۳-۱-۳-۱- طلاق به درخواست مرد.....
- ۳۹..... ۳-۱-۳-۲- طلاق به توافق زوجین.....
- ۴۱..... ۳-۱-۳-۲-۱- طلاق از طریق خلع و مبارات.....
- ۴۳..... ۳-۱-۳-۲-۲- طلاق از طریق وکالت.....
- ۴۴..... ۳-۱-۳-۲-۲-۱- مستند جواز وکالت در طلاق.....
- ۴۵..... ۳-۱-۳-۳- طلاق به درخواست زن.....
- ۴۷..... بخش دوم: موجبات خاص طلاق به درخواست زن.....
- ۴۷..... ۳-۲-۱- نشوز شوهر.....
- ۴۸..... ۳-۲-۱-۱- ترک نفقه.....
- ۵۱..... ۳-۲-۱-۲- ترک موافقه.....
- ۵۲..... ۳-۲-۱-۳- ترک حق قسم.....
- ۵۳..... ۳-۲-۱-۴- سوء معاشرت شوهر.....
- ۵۵..... ۳-۲-۱-۵- غیبت طولانی شوهر.....
- ۵۹..... ۳-۲-۱-۵-۱- طلاق زوجه ی مفقود در حقوق ایران.....
- ۶۰..... ۳-۲-۱-۵-۲- موارد اختلاف قانون مدنی با فقه امامیه.....
- ۶۲..... ۳-۲-۲- حق وکالت زوجه در طلاق.....
- ۶۳..... بخش سوم: موجبات عام طلاق به درخواست زن.....
- ۶۳..... ۳-۱-۳- عسروخرج.....
- ۶۳..... ۳-۱-۱-۳- معنای عسروخرج.....
- ۶۳..... ۳-۱-۱-۱-۳- معنای واژه عسر.....
- ۶۳..... ۳-۱-۱-۳-۲- معنای واژه خرج.....
- ۶۴..... ۳-۱-۱-۳-۳- رابطه دو لفظ عسر و خرج.....
- ۶۵..... ۳-۲-۳- منابع اثبات قاعده عسروخرج.....
- ۶۵..... ۳-۲-۳-۱- قرآن کریم.....

- ۳-۳-۲- سنت ۶۶
- ۳-۳-۲- عقل ۶۷
- ۳-۳-۳- ضابطه عسرو حرج نوعی است یا شخصی است؟ ۶۷
- ۳-۳-۴- اوصاف اختصاصی قاعده عسرو حرج ۷۰
- ۳-۳-۴-۱- حادث بودن قاعده عسرو حرج ۷۰
- ۳-۳-۴-۲- اختلاف موارد مصادیق عسرو حرج ۷۱
- ۳-۳-۴-۳- ارجحیت قاعده عسرو حرج بر سایر قواعد فقهی ۷۱
- ۳-۳-۴-۴- عسرو حرج توسط زن قابل اثبات باشد ۷۱
- ۳-۳-۵- ضرورت تعیین مصادیق عسرو حرج و مسئولیت شناسایی آن ۷۱
- ۳-۳-۶- برخی از مصادیق عسرو حرج ۷۴
- ۳-۳-۶-۱- ترک زندگی خانوادگی بدون عذر موجه ۷۵
- ۳-۳-۶-۱-۱- انطباق هردو عنوان غیبت و ترک زندگی خانواده ۷۷
- ۳-۳-۶-۲- اعتیاد زوج به مواد مخدر و نوشیدنی های الکلی ۷۸
- ۳-۳-۶-۳- محکومیت قطعی شوهر به حبس ۵ سال یا بیشتر ۷۸
- ۳-۳-۶-۴- ضرب و شتم و یا هرگونه سوء رفتار مستمر زوج ۷۸
- ۳-۳-۶-۵- ابتلای زوج به بیماری های صعب العلاج ۷۹
- ۳-۳-۶-۶- امتناع زوج از انجام وظایف زناشویی و ناتوانی شوهر در اثر موانع خارجی ۷۹
- ۳-۳-۶-۷- برگزیدن همسر دیگر از طرف شوهر و ازدواج مجدد ۸۰
- ۳-۳-۶-۸- بی عدالتی در رفتار با همسران ۸۱
- ۳-۳-۶-۹- رها نکردن شغل منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت زن ۸۱
- ۳-۳-۶-۱۰- جلوگیری از بچه دار شدن ۸۲
- بخش چهارم: بررسی فقهی و حقوقی ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی ۸۴

فصل چهارم: حقوق زوجین پس از طلاق

- بخش اول: حقوق مالی زوجین پس از طلاق..... ۹۴
- ۴-۱-۱- مهریه ۹۴
- ۴-۱-۲- نفقه ۹۵
- ۴-۱-۲-۱- نفقه در مدت عده ی طلاق رجعی..... ۹۵
- ۴-۱-۲-۱- مخالفت ماده ۱۱۰۹ قانون مدنی با نظر مشهور ۹۶
- ۴-۲-۱- نفقه زن در مدت عده ی طلاق بائن..... ۹۹
- ۴-۳-۱- اجرت المثل و نحله..... ۱۰۱
- ۴-۴-۱- ارث..... ۱۰۳
- ۴-۱-۴-۱- ارث زوجین در قانون وفقه ۱۰۳
- ۴-۱-۴-۲- سهم الارث زوج ۱۰۴
- ۴-۱-۴-۳- سهم الارث زوجه ۱۰۵
- ۴-۱-۴-۴- میراث زوجین پس از طلاق..... ۱۰۶
- ۴-۱-۴-۴-۱- میراث زوجه در طلاق رجعی..... ۱۰۷
- ۴-۱-۴-۴-۲- میراث زوجه در طلاق در حال بیماری..... ۱۰۷
- ۴-۱-۴-۴-۱- اختلاف در زمان طلاق..... ۱۰۷
- ۴-۱-۴-۴-۲- ادعای سه طلاقه نمودن زوجه از سوی زوج..... ۱۰۸
- ۴-۱-۴-۴-۲- طلاق چهار زن در حال بیماری و ازدواج با چهار زن دیگر..... ۱۱۰
- ۴-۱-۴-۵- تفاوت میراث زوجه..... ۱۱۲
- ۴-۱-۶- شروط ضمن عقد..... ۱۱۵
- بخش دوم: حقوق غیر مالی زوجین بعد از طلاق..... ۱۱۶
- ۴-۱-۲- عده ۱۱۶
- ۴-۲-۲- رجوع ۱۱۶
- ۴-۳-۲- حضانت ۱۱۷

بخش سوم: بررسی تحولات قانون گذاری در جهت تعدیل حقوق زوجین.....۱۲۲

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۵-۱- نتیجه گیری.....۱۲۹

۵-۲- پیشنهادات۱۳۲

کتابنامه.....۱۳۴

منابع عربی.....۱۳۴

منابع فارسی.....۱۳۶

مقالات.....۱۳۸

پایان نامه ها.....۱۳۹

چکیده انگلیسی.....۱۴۰

جلد انگلیسی.....۱۴۱

چکیده

در جامعه امروز، زنان همیشه از اینکه مردان حق مطلق طلاق دارند و خود آنها از وجود چنین حقی محروم هستند و به راحتی نمی‌توانند از آن استفاده کنند، انتقاد می‌نمایند، اما واقعیت این است که نه مرد حق مطلق نسبت به طلاق دارد و نه زن به طور مطلق از این حق محروم است، و اگر با دقت و امعان نظر بیشتری به بررسی مواد قانونی پردازیم و رویه قضایی را ملحوظ نظر قرار دهیم، به سهولت درخواست خواهیم یافت که اولاً مرد حق ندارد بدون هیچ قید و شرطی زن را طلاق دهد. ثانیاً زن در موارد متعدد می‌تواند از محاکم تقاضای طلاق نماید؛ لذا علاوه بر مستند مواد ۱۰۲۹، ۱۱۱۹، ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ قانون مدنی متضمن مجوز تقاضای طلاق برای زوجه، زن می‌تواند بر اساس قاعده کلی عسرو حرج موضوع ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی نیز هرزمانی که ادامه زندگی مشترک با سختی و مشقت غیرقابل تحمل همراه شود با اثبات ادعای خود تقاضای طلاق نماید.

در حقوق امروز تفسیر قواعد حقوق خانواده با چالش جدی مواجه است و رویه دادگاه‌ها با توجه به اختیاری که قانون‌گذار به قضات در جهت شناسایی موارد عسرو حرج واگذار نموده در عمل موجبات تشتت آراء را فراهم نموده است، در این پژوهش کاربرد قاعده لاضرر در طلاق مورد بازخوانی قرار می‌گیرد تا به این نتیجه برسیم که کاربرد قاعده لاضرر در طلاق می‌تواند در راستای تعدیل حقوق زوجین به ما کمک نماید. امید است این تحقیق بتواند راهکارهایی را برای مرتفع نمودن مشکلات موجود ارائه دهد.

واژه‌های کلیدی:

لاضرر، قاعده، زوج، زوجه، حقوق زوجین، طلاق، حضانت، رجوع، ارث

مقدمه

در فقه اسلامی و قوانین کشور ما نیز که برگرفته از فقه اسلامی است برای زنان، شوهران و فرزندان در خانواده، حقوقی مقرر گردیده که اگر حقوق معین شده در دین مقدس اسلام با آنچه در حقوق کشورهای دیگر است مقایسه گردد معلوم می‌شود که در حقوق اسلام و جمهوری اسلامی ایران در تشکیلات خانواده، عدالت به مراتب فراگیرتر و دقیق‌تر از سایر کشورها رعایت شده است. همان‌گونه که اسلام برای خانواده از آغاز تشکیل آن برای هر یک از اعضای آن احکام و قوانین دقیق و سنجیده‌ای را تدوین نموده است از احکام مربوط به پایان زندگی مشترک زوجین نیز غافل نبوده و حقوق و تکالیفی را برای بعد از طلاق و جدایی آنها وضع نموده است، از جمله این حقوق شامل نفقه، ارث، اجرت‌المثل و نحله، حق رجوع و حضانت می‌باشد. در این راستا تأثیر قواعد فقهی از جمله قاعده لاضرر در کمک به برقراری تعادل حقوق زوجین را نمی‌توان نادیده گرفت، در جامعه اسلامی ایران، زنان همیشه از اینکه مردان حق مطلق طلاق دارند و خود آنها از وجود چنین حقی محروم هستند و به راحتی نمی‌توانند از آن استفاده کنند، انتقاد می‌نمایند، اما واقعیت این است که نه مرد حق مطلق نسبت به طلاق دارد و نه زن به طور مطلق از این حق محروم است، بلکه این ایراد در نگارش قانون است که به صراحت در برخی موارد مثل ماده ۱۱۳۳ قانون مدنی حق طلاق را بدون هیچ قید و شرطی برای مرد قائل شده است. در حالی که اگر با دقت و امعان نظر بیشتری به بررسی مواد قانونی بپردازیم و رویه قضایی را ملحوظ نظر قرار دهیم، به سهولت در خواهیم یافت اولاً مرد حق ندارد بدون هیچ قید و شرطی زن را طلاق دهد. ثانیاً زن در موارد متعدد می‌تواند از محاکم تقاضای طلاق نماید؛ بنابر این صراحت قانون ماده ۱۱۳۳ سابق قانون مدنی در مورد حق طلاق مرد در موارد بسیار زیادی تخصیص خورده است و مرد نمی‌تواند از این حق استفاده نماید، از طرف دیگر به موجب مواد ۱۰۲۹ و ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ زن نیز می‌تواند تقاضای طلاق کند. همچنین بر اساس قاعده کلی عسرو حرج زن هرزمانی در زندگی مشترک جهت ادامه زندگی با سختی و مشقت غیرقابل تحمل مواجه شود با اثبات ادعای خود در دادگاه می‌تواند تقاضای طلاق کند. لذا از آنجاکه دین مبین اسلام همواره بر تساوی حقوق زن و مرد تأکید دارد و قاعده لاضرر نیز به عنوان یکی از قواعد فقهی و حقوقی تأثیرگذار در حفظ تعادل

بین حقوق زوجین مطرح است، بازخوانی آن در قوانین به‌طور خاص در قوانین خانواده و در طلاق احساس می‌شود، چراکه بدین‌وسیله قواعد حقوقی و قوانین مدون، راهکاری جهت دفع ضرر از افراد جامعه می‌گردد و به نظر می‌رسد این بزرگ‌ترین و قابل‌توجه‌ترین اثر قانونی در جامعه باشد. لذا در جهت روشن شدن میزان تأثیر قاعده لاضرر در طلاق، پژوهش حاضر با استفاده از تألیفات متعدد در زمینه‌های فقهی و حقوقی و توجه ویژه بر جریان قاعده لاضرر و بررسی تأثیرات مهم آن بر حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر بعد از طلاق، نگارش یافته است.

فصل اول

کلیات

بخش اول: طرح تحقیق

۱-۱- طرح مسئله

۱-۱-۱- بیان مسئله

نظام حقوق خانواده از جمله خرده نظام‌های حقوق اسلامی است که با دارا بودن قواعد اختصاصی به لحاظ ذات خود مبانی، منابع و اصول مشترکی نیز با این نظام دارد. روابط موجود در نظام حقوق خانواده به تناسب نقش‌های خانوادگی به روابط میان زن و شوهر، روابط میان والدین و اولاد، روابط اولاد با یکدیگر و در مجموع روابط خانواده و اعضای آن با دولت تقسیم می‌شود که بیشتر این روابط از طرف شارع مقدس به صورت حکم مقرر شده و در مواردی نیز اراده افراد در تعیین ضوابط رفتاری مؤثر است. لذا در جهت حل مشکلات حقوقی زن و مرد پس از طلاق لازم است به متون فقهی اسلامی مراجعه شود زیرا به محض وقوع طلاق حقوق و تکالیفی برای زوجین به وجود می‌آید که نقش و تأثیر قواعد فقهی از جمله قاعده لاضرر در تعدیل این حقوق را نمی‌توان نادیده گرفت. این تحقیق به بررسی و تبیین و کاربرد قاعده لاضرر در طلاق می‌پردازد و تلاش دارد با تجزیه و تحلیل جایگاه و نقش قاعده لاضرر در حقوق زوجین پس از طلاق به چالش‌های موجود در حقوق متقابل زوجین پاسخ بدهد تا به این نتیجه برسیم که قاعده لاضرر می‌تواند در طلاق نیز تعدیل‌کننده حقوق زن و مرد باشد. امید است این تحقیق بتواند با شناسایی مواردی از حقوق و تکالیف مالی و غیرمالی زوجین بعد از طلاق که محل بحث است و در حقوق و رویه قضایی موجبات عدم تعادل حقوق زوجین را فراهم نموده است راهکارهایی را با استفاده از برخی کتب و قواعد فقهی و قوانین موضوعه در راستای مرتفع نمودن بسیاری از مشکلات و